

VYBRANÁ USTANOVENÍ

ZÁKONA č. 111/2006 Sb.

ze dne 14. března 2006

o pomoci v hmotné nouzi

Změna: 165/2006 Sb. Změna: 379/2007 Sb. Změna: 261/2007 Sb. Změna: 239/2008 Sb. Změna: 259/2008 Sb. Změna: 585/2006 Sb., 261/2007 Sb. (část), 382/2008 Sb., 479/2008 Sb. (část) Změna: 41/2009 Sb. Změna: 479/2008 Sb. Změna: 206/2009 Sb. Změna: 306/2008 Sb., 382/2008 Sb. (část), 479/2008 Sb. (část)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek¹) fyzickým osobám (dále jen "osoba"), které se nacházejí v hmotné nouzi, prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi (dále jen "dávka").

(2) Každý má nárok na základní sociální poradenství vedoucí k řešení hmotné nouze nebo jejímu předcházení.

§ 2

Hmotná nouze

(1) Pro účely posuzování stavu hmotné nouze se příjmy a sociální a majetkové poměry osoby, která žádá o dávku, posuzují společně s příjmy a sociálními a majetkovými poměry dalších osob. Okruh těchto společně posuzovaných osob se posuzuje podle zákona o životním a existenčním minimu²)

(2) Osoba se nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob

a) po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí (§ 24), přičemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejích základních životních podmínek je tak vážně ohroženo, nebo

b) dosahuje sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí podle § 4 odst. 1 písm. a) částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení (§ 34) a služby s bydlením bezprostředně spojené (dále jen "odůvodněné náklady na bydlení").

(3) Osoba se považuje za osobu v hmotné nouzi též, jestliže nesplňuje podmínky uvedené v odstavci 2, avšak s přihlédnutím k jejím příjmům, celkovým sociálním a majetkovým poměrům jí hrozí vážná újma na zdraví.

(4) Za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, kterou postihne vážná mimořádná událost a její celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami; vážnou mimořádnou událostí se rozumí zejména živelní pohroma (například povodeň, vichřice a vyšší stupně větrné pohromy, zemětřesení), požár nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie.

(5) Za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky

a) k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázané ztrátě osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu, nebo

b) na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby a na základní vybavení domácnosti a odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte.

(6) Za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením, jestliže zejména

a) je propuštěna z výkonu zabezpečovací detence, z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, nebo

b) je po ukončení léčby chorobných závislostí propuštěna ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti, nebo

c) je propuštěna ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech, nebo

d) nemá uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že je osobou bez přístřeší, nebo

e) je osobou, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.

§ 3

Osoba, která není v hmotné nouzi

(1) Nestanoví-li tento zákon jinak, osobou v hmotné nouzi není osoba, která

a) není v pracovním nebo obdobném vztahu ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost a není vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, s výjimkou osob uvedených v § 11 odst. 3,

b) je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání a bez vážných důvodů odmítla vykonávat krátkodobé zaměstnání³) nebo účastnit se v cíleném programu k řešení zaměstnanosti⁴), a to po dobu 3 kalendářních měsíců následujících po měsíci, ve kterém došlo k odmítnutí,

c) prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním (§ 11),

d) je osobou samostatně výdělečně činnou nebo spolupracující osobou a její příjem po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky živobytí proto, že se nepřihlásila k nemocenskému pojištění, a proto nemá dávky z tohoto pojištění,

e) je osobou, které byla za neplnění povinností zákonného zástupce dítěte spojených s řádným plněním povinné školní docházky uložena sankce podle zvláštního právního předpisu⁵), a to po dobu 3 měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o uložení sankce,

f) nastoupila výkon zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby a tato skutečnost trvala po celý kalendářní měsíc,

g) je osobou, již se poskytuje ústavní péče v psychiatrické léčebně nebo v léčebně pro dlouhodobě nemocné déle než 3 kalendářní měsíce, nebo

h) je osobou, které podle zvláštního právního předpisu^{5c}) nevznikl nárok na nemocenské proto, že si úmyslně přivodila pracovní neschopnost, nebo jí vznikla pracovní neschopnost zaviněnou účastí ve rvačce, bezprostředním následkem opilosti nebo užití omamných prostředků anebo při spáchání úmyslného trestného činu, a proto jí nemocenské nenáleží nebo náleží ve snížené výši.

(2) Je-li osoba uvedená v odstavci 1 písm. a) až e) osobou společně posuzovanou podle § 2 odst. 1, posuzuje se pro účely zjištění nároku na dávku společně, při stanovení výše dávky se však k této osobě nepřihlíží.

(3) Orgán pomoci v hmotné nouzi může v odůvodněných případech určit, že osobu uvedenou v odstavci 1 písm. a) až e) a písm. g) a h) bude považovat za osobu v hmotné nouzi.

(4) Orgán pomoci v hmotné nouzi může v odůvodněných případech určit, že osobou v hmotné nouzi není osoba, jejíž celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí mohou i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení zaručit dostatečné zajištění její výživy a ostatních základních osobních potřeb a toto zajištění lze na ní spravedlivě žádat.

(5) Za osobu, která pobírá příspěvek na živobytí, se považuje příjemce příspěvku na živobytí a osoba společně posuzovaná s příjemcem příspěvku na živobytí.

§ 4

Dávky

(1) Dávky v systému pomoci v hmotné nouzi jsou

a) příspěvek na živobytí,

b) doplatek na bydlení,

c) mimořádná okamžitá pomoc.

(2) Náklady na dávky hradí stát, a to z finančních prostředků získaných příslušným orgánem pomoci v hmotné nouzi formou dotace poskytované podle zvláštního právního předpisu⁶).

§ 5

Okruh oprávněných osob

(1) Na příspěvek na živobytí a na doplatek na bydlení má nárok při splnění tímto zákonem stanovených podmínek

a) osoba, která je na území České republiky hlášena k trvalému pobytu podle zvláštního právního předpisu⁷) nebo která má na území České republiky trvalý pobyt podle zvláštního právního předpisu^{7a}),

b) osoba, které byl udělen azyl nebo doplňková ochrana podle zvláštního právního předpisu⁸),

c) cizinec bez trvalého pobytu na území České republiky, kterému tato práva zaručuje mezinárodní smlouva,

d) občan členského státu Evropské unie, pokud je hlášen na území České republiky k pobytu podle zvláštního právního předpisu⁹) po dobu delší než 3 měsíce, nevyplývá-li mu nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu Evropských společenství¹⁰),

e) rodinný příslušník občana členského státu Evropské unie¹¹), pokud je hlášen na území České republiky k pobytu podle zvláštního právního předpisu⁹) po dobu delší než 3 měsíce, nevyplývá-li mu nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu Evropských společenství¹⁰),

f) cizinec, který je držitelem povolení k trvalému pobytu s priznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta Evropského společenství na území jiného členského státu Evropské unie, a jeho rodinný příslušník, pokud jim bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky podle zvláštního právního předpisu^{11a}), a to pokud mají bydliště na území České republiky.

(2) Na mimořádnou okamžitou pomoc v situaci uvedené v § 2 odst. 3 má nárok při splnění dále stanovených podmínek

a) osoba uvedená v odstavci 1,

b) osoba pobývající na území České republiky na základě zvláštního právního předpisu⁹).

(3) Mimořádnou okamžitou pomoc v situaci uvedené v § 2 odst. 4 a 5 lze poskytnout osobě uvedené v odstavci 1 nebo 2.

(4) Mimořádnou okamžitou pomoc v situaci uvedené v § 2 odst. 3 lze poskytnout i osobě, která není uvedena v odstavcích 1 a 2.

(5) Mimořádnou okamžitou pomoc lze poskytnout osobě uvedené v § 2 odst. 6, pokud je uvedena v odstavcích 1 a 2.

§ 6

Orgány pomoci v hmotné nouzi

Orgány pomoci v hmotné nouzi jsou

- a) pověřené obecní úřady,
- b) obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- c) krajské úřady,
- d) Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen "ministerstvo"),
- e) újezdní úřady; ustanovení tohoto zákona o pověřených obecních úřadech se vztahují i na újezdní úřady.

§ 7

Výkon působnosti stanovené pověřeným obecním úřadům, obecním úřadům obcí s rozšířenou působností a krajským úřadům je výkonem přenesené působnosti.

ČÁST DRUHÁ

VYMEZENÍ NĚKTERÝCH POJMŮ

§ 8

Společně posuzované osoby

(1) Z okruhu společně posuzovaných osob jsou vyloučeny osoby uvedené v § 3 odst. 1 písm. g) až j).

(2) Pro účely doplatku na bydlení je okruh společně posuzovaných osob shodný jako u příspěvku na bydlení poskytovaného podle zvláštního právního předpisu¹²⁾, s výjimkou situace uvedené v § 33 odst. 5.

3) Orgán pomoci v hmotné nouzi může v případech hodných zvláštního zřetele z okruhu společně posuzovaných osob vyloučit na žádost žadatele o dávku tu osobu, u které žadatel prokáže, že společně s ním neužívá byt a společně s ním se nepodílí na úhradě nákladů společných potřeb.

(4) Orgán pomoci v hmotné nouzi určí v případě, že nastane situace, že osobu lze posuzovat v rámci dvou či více okruhů společně posuzovaných osob¹³⁾, do kterého okruhu osoba patří, a to podle skutečného soužití osob.

§ 9

Příjem

(1) Pro účely tohoto zákona se za příjem, není-li dále stanoveno jinak, považuje

a) 70 % příjmu ze závislé činnosti a z funkčních požitků uvedených v zákoně o daních z příjmů¹⁴), a to po odpočtu daně z příjmů a pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, a ze mzdových nároků vyplácených úřadem práce podle zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů³),

b) 80 % příjmu

1. z náhrady mzdy (platu) nebo sníženého platu (snížené odměny) po dobu prvních 14 dnů dočasné pracovní neschopnosti (karantény) podle zvláštních právních předpisů^{14a}) a z dávky nemocenského pojištění¹⁵),

2. z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci,

c) 100 % ostatních započitatelných příjmů podle zákona o životním a existenčním minimu¹⁶), s výjimkou příspěvku na živobytí.

(2) Příjmem osoby nebo společně posuzovaných osob se pro účely příspěvku na živobytí rozumí příjem podle odstavce 1 snížený o přiměřené náklady na bydlení; za přiměřené náklady na bydlení se pro účely tohoto zákona považují odůvodněné náklady na bydlení (§ 34), nejvýše však do výše 30 %, a v hlavním městě Praze do výše 35 % příjmu osoby nebo společně posuzovaných osob.

(3) Za příjem pro určení přiměřených nákladů na bydlení se považuje příjem uvedený v odstavci 1, s výjimkou

a) sociálního příplatku a dávek pěstounské péče¹⁷),

b) příjmu uvedeného v § 7 odst. 1 písm. d) zákona o životním a existenčním minimu a

c) příjmů uvedených v § 7 odst. 2 písm. k) zákona o životním a existenčním minimu.

§ 10

Rozhodné období

Rozhodným obdobím, za které se zjišťuje příjem pro účely posuzování vzniku nároku na dávku, je

a) období 3 kalendářních měsíců předcházejících měsíci, v němž byla uplatněna žádost o dávku, nebo

b) pokud došlo u osoby nebo společně posuzovaných osob k podstatnému poklesu příjmu, období kalendářního měsíce, v němž byla podána žádost o dávku; za podstatný pokles příjmu

se považuje zejména ztráta příjmu z výdělečné činnosti, ukončení výplaty podpory v nezaměstnanosti nebo podpory při rekvalifikaci a ukončení výplaty rodičovského příspěvku.

I v tomto případě se však pro účely posouzení podle § 21 odst. 2 zjišťuje současně rovněž příjem za období 3 kalendářních měsíců předcházejících měsíci, v němž byla uplatněna žádost o dávku.

§ 11

Zvýšení příjmu vlastním přičiněním

(1) Při posuzování nároku na příspěvek na živobytí se zjišťuje, s výjimkami uvedenými v odstavcích 3 až 7, zda mají osoba a společně s ní posuzované osoby možnost zvýšit si příjem vlastním přičiněním.

(2) Zvýšením příjmu vlastním přičiněním se rozumí zvýšení příjmu

- a) vlastní prací,
- b) řádným uplatněním nároků a pohledávek,
- c) prodejem nebo jiným využitím majetku.

(3) Možnost zvýšit si příjem vlastní prací se nezkoumá při posuzování hmotné nouze osoby, která je

- a) starší 68 let,
- b) poživatelem starobního důchodu,
- c) invalidní ve třetím stupni,
- d) osobou pobírající peněžité dávky nemocenského pojištění z důvodu těhotenství a mateřství nebo rodičem celodenně, osobně a řádně pečujícím alespoň o 1 dítě a z důvodu této péče pobírajícím rodičovský příspěvek, a to po dobu trvání nároku na rodičovský příspěvek a po této době takto pečujícím o dítě, které z vážných důvodů nemůže být umístěno v jeslích nebo v mateřské škole nebo obdobném zařízení,
- e) osobou osobně pečující o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), nebo ve stupni III (těžká závislost) anebo ve stupni IV (úplná závislost), a to za předpokladu, že v žádosti o příspěvek na péči pro osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby byla uvedena nebo po přiznání příspěvku na péči příslušnému orgánu ohlášena jako osoba poskytující pomoc^{17a}) a tato pomoc je vykonávána v rozsahu nejméně 80 % pracovní doby 40 hodin týdně; je-li pečujících osob více, lze toto ustanovení použít pouze u jedné z nich, a to té, která byla určena jejich písemnou dohodou, a nedohodnou-li se, nelze toto ustanovení použít vůbec,
- f) nezaopatřeným dítětem,
- g) uznána dočasně práce neschopnou.

(4) Prodej nebo jiné využití majetku se nevyžaduje u

a) nemovitosti nebo bytu, které občan využívá k přiměřenému trvalému bydlení,

b) prostředků zdravotnické techniky poskytovaných podle zvláštního právního předpisu¹⁸⁾,

c) zvláštních pomůcek osob s těžkým zdravotním postižením; zvláštní pomůckou se rozumí taková pomůcka, na kterou je možné poskytnout příspěvek podle zvláštního právního předpisu¹⁹⁾,

d) úprav a vybavení bytu, na jejichž pořízení by mohl být poskytnut příspěvek podle zvláštního právního předpisu¹⁹⁾, a dále u vybavení bytu, na které se neposkytuje příspěvek podle zvláštního právního předpisu, jde však o vybavení bytu nezbytné vzhledem ke zdravotnímu postižení některé z osob společně posuzovaných,

e) motorového vozidla, kterým se dopravuje těžce zdravotně postižená osoba, které by s ohledem na její postižení mohl být na zakoupení, celkovou opravu nebo zvláštní úpravu motorového vozidla poskytnut příspěvek podle zvláštního právního předpisu¹⁹⁾,

f) motorového vozidla, na jehož provoz pobírá žadatel nebo osoba společně posuzovaná (§ 2 odst. 1) příspěvek na provoz motorového vozidla podle zvláštního právního předpisu¹⁹⁾,

g) motorového vozidla, které je využíváno k výdělečné činnosti nebo k jiným způsobem nezajistitelné dopravě do školy nebo zaměstnání,

h) uzavřeného penzijního připojištění se státním příspěvkem²⁰⁾.

(5) Orgán pomoci v hmotné nouzi nemusí vyžadovat prodej nebo jiné využití majetku též v případech, kdy majetek přispívá k pracovnímu uplatnění osob.

(6) Možnost využití prodeje nebo jiného využití nemovitého majetku pro zvýšení příjmu vlastním přičiněním se posuzuje, není-li dále stanoveno jinak, až po uplynutí 3 měsíců, za které byla vyplacena dávka, pokud nárok na tuto dávku trvá. Možnost využití prodeje nebo jiného využití movitého majetku pro zvýšení příjmu vlastním přičiněním se posuzuje, není-li dále stanoveno jinak, až po uplynutí 6 měsíců, za které byla vyplacena dávka, pokud nárok na tuto dávku trvá.

(7) Možnost zvýšení příjmu využitím nemovitého a movitého majetku prodejem se neposuzuje po dobu pobírání podpory v nezaměstnanosti nebo podpory při rekvalifikaci a po dobu pobírání dávek nemocenského pojištění, pokud tato doba, s výjimkou doby pobírání nemocenského po uplynutí podpůrné doby podle zvláštního právního předpisu¹⁵⁾, nepřesahuje 12 měsíců po sobě jdoucích. Doby pobírání těchto dávek se mimo výjimku uvedenou ve větě první sčítají.

(8) Možnost zvýšení příjmu z uzavřeného stavebního spoření se posuzuje až po uplynutí 6 měsíců, za které byla vyplacena dávka, pokud nárok na tuto dávku trvá; v případě, kdy by výše částky, která by byla pro účely zvýšení příjmu zrušením stavebního spoření získána, byla vyšší než desetinásobek částky životního minima společně posuzovaných osob, se k této možnosti zvýšení příjmu přihlíží ihned.

§ 12

Zvýšení příjmu vlastní prací

(1) Jako možnost zvýšení příjmu vlastní prací se posuzuje

- a) započítí výdělečné činnosti u osoby nepracující,
- b) zvýšení rozsahu a intenzity výdělečné činnosti,
- c) možnosti vykonávat lépe placenou výdělečnou činnost.

(2) Za projevenou snahu o zvýšení příjmu vlastní prací se považuje

- a) prokázaná vlastní snaha o zvýšení příjmu z výdělečné činnosti ve smyslu odstavce 1, zejména využitím služeb agentur práce, inzerce, nabídek výdělečné činnosti prostřednictvím internetu a korespondence se zaměstnavateli,
- b) výkon veřejně prospěšných prací nebo krátkodobého zaměstnání zprostředkovaného úřadem práce,
- c) výkon dobrovolnické služby nebo veřejné služby (§ 18a), je-li tato služba vykonávána alespoň v rozsahu 20 hodin měsíčně, a to pouze po dobu, kdy osoba nadále splňuje podmínku uvedenou v písmenu a).

(3) Příjemce dávky pomoci v hmotné nouzi a s ním společně posuzované osoby mají povinnost předložit na výzvu orgánu pomoci v hmotné nouzi individuální akční plán, byl-li jim podle zvláštního právního předpisu^{21a}) úřadem práce vypracován, a to ve lhůtě stanovené orgánem pomoci v hmotné nouzi.

§ 13

Zvýšení příjmu řádným uplatněním nároků a pohledávek

(1) Zvýšením příjmu řádným uplatněním nároků a pohledávek se rozumí uplatnění

- a) nároku na dávky nemocenského pojištění,
- b) nároku na dávky důchodového pojištění (zabezpečení), s výjimkou starobního důchodu, na který vznikne nárok před dosažením důchodového věku,
- c) nároku na dávky státní sociální podpory,
- d) nároku na výživné a příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce; pro účely posuzování hmotné nouze osoby se posuzuje vyživovací povinnost podle zákona o rodině,
- e) nároků z pracovních nebo obdobných vztahů, nároku na podporu v nezaměstnanosti a podporu při rekvalifikaci a mzdových nároků podle zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů³),

f) nároku z jiných pohledávek.

(2) Uplatnění nároků a pohledávek příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi nevyžaduje v případech, kdy je zřejmé, že jejich uplatnění by nebylo úměrné zisku z něj plynoucímu nebo pokud nepovažuje za možné je po osobě spravedlivě žádat.

§ 14

Zvýšení příjmu prodejem nebo jiným využitím majetku

(1) Zvýšením příjmu prodejem nebo jiným využitím majetku se rozumí prodej nebo jiné využití majetku, který nepatří mezi věci, jejichž prodej nebo jejich jiné využití se podle tohoto zákona nevyžaduje, nebo které podle zvláštních právních předpisů nepodléhají výkonu rozhodnutí²²).

(2) Prodej nebo jiné využití majetku příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi nevyžaduje v případech, kdy je zřejmé, že jeho prodej nebo jeho jiné využití by nebyly úměrné zisku z něj plynoucímu nebo pokud to nelze po osobě spravedlivě žádat.

§ 15

Celkové sociální a majetkové poměry

(1) Pro účely tohoto zákona se celkovými sociálními poměry rozumí podíl rodiny na trvání stavu hmotné nouze, do kterého se osoba dostala. Při posuzování celkových sociálních poměrů příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje také využívání jiného než vlastního majetku, které umožňují zpravidla osoby blízké.

(2) Pro účely tohoto zákona se celkovými majetkovými poměry rozumí hodnota movitého a nemovitého majetku vycházející z jeho zjištěné ceny²³), kterého lze využít ihned, popřípadě po určité době, pro zvýšení příjmu, a to jak krátkodobě k překlenutí přechodného stavu hmotné nouze, tak dlouhodobě, pokud nelze využít jiné možnosti. Z movitého a nemovitého majetku, uvedeného ve větě první, je vyloučen majetek, jehož prodej nebo jeho jiné využití nelze po osobě vyžadovat. Pokud jde podle poměrů osoby o běžný nemovitý nebo movitý majetek, jehož hodnota je zjevně nízká nebo naopak tak vysoká, že nelze mít pochyby o tom, že majetkové poměry nebrání přiznání dávky nebo naopak jsou na překážku přiznání dávky, nemusí být jeho cena podle zvláštního právního předpisu²³) zjišťována.

§ 16

Posuzování neodůvodnitelné zátěže pro systém pomoci v hmotné nouzi

(1) Požádá-li o poskytnutí dávky občan členského státu Evropské unie, který je hlášen na území České republiky k pobytu podle zvláštního právního předpisu⁹) po dobu delší než 3 měsíce, nebo jeho rodinný příslušník¹¹), který je hlášen na území České republiky k pobytu podle zvláštního právního předpisu⁹) po dobu delší než 3 měsíce, příslušný orgán současně posuzuje, zda tato osoba není neodůvodnitelnou zátěží systému pomoci v hmotné nouzi podle tohoto zákona (dále jen "neodůvodnitelná zátěž systému"); to neplatí, má-li tato osoba na území České republiky trvalý pobyt.

(2) Osoba uvedená v odstavci 1 se nepovažuje za neodůvodnitelnou zátěž systému, jestliže

a) je účastna nemocenského pojištění¹⁵), nebo je jako osoba samostatně výdělečně činná účastna důchodového pojištění²⁴), anebo je osobou, které nárok na sociální výhody vyplývá z přímo použitelného předpisu Evropských společenství¹⁰), nebo

b) před zahájením řízení o dávce byla v České republice výdělečně činná a v období 10 let předcházejících dni zahájení řízení o dávku byla nejméně po dobu 5 let a z toho bezprostředně před zahájením řízení o dávce nejméně po dobu 1 roku účastna nemocenského pojištění¹⁵), nebo jako osoba samostatně výdělečně činná důchodového pojištění²⁴) a nemá ke dni zahájení řízení nedoplatek na pojistném a na penále na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

(3) Při posuzování neodůvodnitelné zátěže systému se u osoby, která nesplňuje podmínky uvedené v odstavci 2, hodnotí systémem bodů

a) délka pobytu podle zvláštního právního předpisu⁹) na území České republiky,

b) doba zaměstnání nebo doba výkonu samostatné výdělečné činnosti na území České republiky,

c) doba soustavné přípravy na budoucí povolání²⁵) na území České republiky, d) možnost pracovního uplatnění na území České republiky podle získané kvalifikace, nutnosti zvýšené péče při zprostředkování zaměstnání a míry nezaměstnanosti.

(4) Při bodovém hodnocení příslušný orgán postupuje tak, že

a) započte v případě osoby, která byla hlášena na území České republiky k pobytu podle zvláštního právního předpisu⁹) po dobu

1. od 1 do 3 let, 2 body,

2. od 3 do 6 let, 4 body,

3. od 6 do 8 let, 6 bodů,

4. 8 nebo více let, 8 bodů,

b) započte v případě osoby, která byla poplatníkem pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, nebo která se na území České republiky soustavně připravuje na budoucí povolání²⁵) po dobu

1. 12 až 24 měsíců, 4 body,

2. 25 až 36 měsíců, 8 bodů,

3. 37 až 48 měsíců, 12 bodů,

4. 49 až 60 měsíců, 16 bodů,

c) započte v případě osoby, která

1. nemá kvalifikaci, 0 bodů,
2. má střední vzdělání, 2 body,
3. má vyšší odborné vzdělání, 4 body,
4. má vysokoškolské vzdělání, 6 bodů,

d) započte osobě, které by při zprostředkování zaměstnání nebyla věnována zvýšená péče podle zvláštního právního předpisu²⁶⁾, 4 body,

e) započte osobě, která je hlášena k pobytu podle zvláštního právního předpisu⁹⁾ v okrese, v němž míra nezaměstnanosti v kalendářním měsíci předcházejícím dni podání žádosti podle údajů zveřejněných ministerstvem způsobem umožňujícím dálkový přístup

1. přesáhla o více než 10 % průměrnou míru nezaměstnanosti v České republice, 0 bodů,
2. přesáhla o méně než 10 % průměrnou míru nezaměstnanosti v České republice, 2 body,
3. byla vyšší než 50 % průměrné míry nezaměstnanosti v České republice a nepřesáhla hodnotu průměrné míry nezaměstnanosti v České republice, 4 body,
4. byla nižší než 50 % průměrné míry nezaměstnanosti v České republice, 6 bodů.

(5) Za neodůvodnitelnou zátěž systému se vždy považuje osoba, jejíž bodové ohodnocení činí 10 nebo méně bodů. Za neodůvodnitelnou zátěž systému se vždy nepovažuje osoba, jejíž bodové ohodnocení činí 20 nebo více bodů.

(6) V případě, že bodové ohodnocení osoby činí více než 10 bodů a nedosahuje 20 bodů, příslušný orgán rozhodne, zda jde o osobu, která je neodůvodnitelnou zátěží systému. Při tomto rozhodování se přihlíží k vazbám této osoby na osoby blízké²⁷⁾, které pobývají v České republice, a dále se přihlíží k tomu, zda se jedná jen o dočasné obtíže, a zda poskytnutím dávek této osobě nedojde k neúměrnému zatížení systému pomoci v hmotné nouzi.

(7) Příslušný orgán je oprávněn posoudit, zda je osoba neodůvodnitelnou zátěží systému, též opětovně poté, kdy došlo u posuzované osoby ke změně jejich sociálních poměrů.

(8) Správní úřady, orgány sociálního zabezpečení, Policie České republiky, obce a zaměstnavatelé osob uvedených v odstavci 1 jsou povinni na výzvu příslušného orgánu sdělit údaje potřebné k posouzení, zda osoba je neodůvodnitelnou zátěží systému. Pokud příslušný orgán oznámí Policii České republiky, že je osoba neodůvodnitelnou zátěží systému²⁸⁾, je Policie České republiky povinna příslušnému orgánu sdělit ukončení přechodného pobytu této osoby podle zvláštního právního předpisu⁹⁾. Policie České republiky neprodleně sdělí na žádost příslušnému orgánu, zda osobě, která žádá o přiznání dávky nebo které je tato dávka poskytována, byl ukončen podle zvláštního právního předpisu⁹⁾ pobyt na území České republiky.

§ 17

Zdravotní stav

(1) Posouzení schopnosti osoby zvýšit si příjem vlastní prací vzhledem k jejímu zdravotnímu stavu provádí orgán stanovený zvláštním právním předpisem²⁹).

(2) Posouzení schopnosti osoby zvýšit si příjem vlastní prací vzhledem k jejímu zdravotnímu stavu zahrnuje posouzení zdravotního stavu ve vztahu ke schopnosti

- a) započítí výdělečné činnosti u osoby nepracující,
- b) zvýšení rozsahu a intenzity výdělečné činnosti,
- c) vykonávat zaměstnání odpovídající kvalifikaci.

§ 18

Nezaopatřené dítě

Nezaopatřenost dítěte se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře³⁰).

§ 18a

Veřejná služba

(1) Veřejnou službou se rozumí pomoc obci v záležitostech, které jsou v zájmu obce, zejména při zlepšování životního prostředí v obci, udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, pomoci v oblasti kulturního rozvoje a sociální péče. Veřejná služba je vykonávána osobami v hmotné nouzi na základě písemné smlouvy uzavřené s obcí obsahující alespoň místo, předmět a dobu výkonu veřejné služby obci. Za výkon veřejné služby nenáleží odměna.

(2) Při sjednání rozsahu pracovní doby, doby odpočinku, podmínek pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se pro výkon veřejné služby použijí pracovněprávní předpisy. Pro výkon veřejné služby osobou mladší 18 let se použijí pracovněprávní předpisy upravující pracovní podmínky mladistvých zaměstnanců. V případě uzavření smlouvy o výkonu veřejné služby je obec povinna uzavřít pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou osoba vykonávající veřejnou službu způsobí nebo jí bude způsobena. Osoba vykonávající veřejnou službu odpovídá pouze za škodu způsobenou úmyslně. Ministerstvo práce a sociálních věcí může poskytnout obci dotaci ke krytí sjednaného pojistného.

(3) Dotace podle odstavce 2 je v průběhu kalendářního roku obci poskytována zálohově a po skončení kalendářního roku ji obec zúčtuje podle skutečně vynaložených výdajů. Obec sdělí Ministerstvu práce a sociálních věcí na základě jeho výzvy údaje potřebné pro výpočet výše dotace a zálohy na ni.

(4) Obec je oprávněna požádat příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi o poskytnutí informací o tom, zda osoba vykonávající veřejnou službu již někdy veřejnou službu

vykonávala a jak byla hodnocena. Potřebné informace poskytně obci příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi bezodkladně.

§ 19

zrušen

§ 20

zrušen

ČÁST TŘETÍ

DÁVKY

Hlava I

Příspěvek na živobytí

§ 21

Podmínky nároku na příspěvek na živobytí

(1) Nárok na příspěvek na živobytí má osoba v hmotné nouzi podle § 2 odst. 2 písm. a), jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí posuzovaných osob.

(2) Nárok na výplatu příspěvku na živobytí nevznikne v kalendářním měsíci, pokud průměrný měsíční příjem osoby nebo společně posuzovaných osob (§ 9 odst. 2) za 3 předcházející kalendářní měsíce byl vyšší než trojnásobek životního minima osoby nebo společně posuzovaných osob.

(3) Splňuje-li podmínky nároku na příspěvek na živobytí více společně posuzovaných osob, náleží příspěvek na živobytí jen jednou, a to osobě určené na základě dohody těchto osob. Nedohodnou-li se tyto osoby, určí orgán pomoci v hmotné nouzi, který o příspěvku na živobytí rozhoduje, které z těchto osob se příspěvek na živobytí přizná.

§ 22

Povinnost vrátit příspěvek na živobytí nebo jeho část

(1) Osobě, která se nachází v hmotné nouzi podle § 2 odst. 2 písm. a), avšak lze důvodně předpokládat, že se jedná pouze o přechodný stav hmotné nouze, se poskytne příspěvek na živobytí podle § 21 s tím, že tato osoba je povinna za podmínek stanovených v odstavci 3 vrátit příspěvek na živobytí nebo jeho část orgánu pomoci v hmotné nouzi, který příspěvek na živobytí vyplatil. Podmínkou pro poskytnutí příspěvku na živobytí podle věty první je, že očekávaný příjem má být poskytnut zpětně a v rozsahu přesahujícím v měsíčním vyjádření výši poskytnutého příspěvku.

(2) Za přechodný stav hmotné nouze se považuje stav, kdy lze na základě zjištěných skutečností důvodně předpokládat, že osoba nabude v krátké době znovu soběstačnosti v uspokojování svých základních životních potřeb.

(3) Příjemce příspěvku na živobytí uvedený v odstavci 1, který obdrží očekávaný příjem, je povinen bezodkladně vrátit příspěvek na živobytí nebo jeho část orgánu pomoci v hmotné nouzi, který mu dávku vyplatil. Pokud skutečný získaný příjem bude nižší než příspěvek na živobytí nebo jeho část nebo pokud osoba nezíská do 3 let od uplatnění předmětného nároku nebo pohledávky žádný příjem podle odstavce 1, povinnost vracet příspěvek na živobytí nebo jeho část zaniká.

§ 23

Výše příspěvku na živobytí

Výše příspěvku na živobytí činí, není-li dále stanoveno jinak, za kalendářní měsíc rozdíl mezi

- a) částkou živobytí osoby (§ 24 odst. 1) a příjmem osoby (§ 9 odst. 2), není-li osoba společně posuzována s jinými osobami (§ 2 odst. 1),
- b) částkou živobytí společně posuzovaných osob (§ 24 odst. 3) a příjmem společně posuzovaných osob (§ 9 odst. 2).

§ 24

Částka živobytí osoby a částka živobytí společně posuzovaných osob

(1) Částka živobytí osoby činí

- a) u nezaopatřeného dítěte částku životního minima, popřípadě zvýšenou podle § 29,
- b) u osob, u kterých se nezkoumá snaha zvýšit si příjem vlastní prací (§ 11 odst. 3), s výjimkou nezaopatřených dětí a osob, které jsou invalidní ve třetím stupni, ale nemají nárok na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, částku existenčního minima zvýšenou o polovinu částky rozdílu mezi životním minimem osoby³¹⁾ a existenčním minimem, popřípadě zvýšenou o částky uvedené v § 26 až 29,
- c) u osoby, pokud není uvedena v písmenu a) nebo b), která nesplnila povinnost uvedenou v § 12 odst. 3, částku existenčního minima; zvýšení částky živobytí podle § 25 až 30 této osobě nenáleží,
- d) u osoby, která není uvedena v písmenech a) až c), e) až h), částku existenčního minima, popřípadě zvýšenou o částky uvedené v § 25 až 30,
- e) u osoby, která není uvedena v písmenu a) nebo b) a dluží na výživném pro nezletilé dítě částku vyšší než trojnásobek měsíční splátky stanovené rozhodnutím soudu, nebo vyšší než částku, která by připadala na 3 měsíce, je-li plnění vyživovací povinnosti stanoveno jiným způsobem, částku existenčního minima, nejde-li o osobu, které vznikl dluh na výživném až po podání žádosti o příspěvek na živobytí a která z důvodu nedostatečného příjmu podala soudu

návrh na zrušení nebo snížení výživného; zvýšení částky živobytí podle § 25 až 30 této osobě nenáleží.

f) u osoby, která vykonávala dobrovolnickou službu²¹⁾ nebo veřejnou službu v rozsahu alespoň 30 hodin v kalendářním měsíci, částku existenčního minima zvýšenou o polovinu rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem, popřípadě zvýšenou o částky uvedené v § 25 až 30,

g) u osoby, která pobírá příspěvek na živobytí déle než 6 kalendářních měsíců, částku existenčního minima; zvýšení částky živobytí podle § 25 až 30 této osobě nenáleží. Toto ustanovení se nevztahuje na osobu, u které se nezkoumá snaha zvýšit si příjem vlastní prací (§ 11 odst. 3), osobu pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci, osobu, která má příjem z výdělečné činnosti, a osobu, která vykonává dobrovolnickou službu²¹⁾ nebo veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin v kalendářním měsíci,

h) u osoby, která je uznána invalidní ve třetím stupni, ale nemá nárok na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, částku existenčního minima; zvýšení částky živobytí podle § 25 až 30 této osobě nenáleží.

(2) V případě, že osoba v hmotné nouzi v předcházejících 12 kalendářních měsících pobírala příspěvek na živobytí a ode dne odejmutí naposledy přiznaného příspěvku na živobytí neuplynuly více než 3 kalendářní měsíce, započítávají se do lhůty 6 měsíců uvedené v odstavci 1 písm. g) i předchozí doby čerpání příspěvku na živobytí.

(3) Částka živobytí společně posuzovaných osob činí součet částek živobytí osob, které jsou osobami společně posuzovanými.

§ 25

Hodnocení snahy zvýšení příjmu vlastní prací

(1) Osobě, s výjimkou osoby uvedené v § 24 odst. 1 písm. a) a b) a osoby uvedené v odstavci 2, která má příjem z výdělečné činnosti a prokazatelně se snaží využít možnosti zvýšení příjmu vlastní prací (§ 12), se zvyšuje částka živobytí o polovinu částky rozdílu mezi životním minimem osoby³¹⁾ a existenčním minimem.

(2) Osobě, s výjimkou osoby uvedené v § 24 odst. 1 písm. a) a b), která je uchazečem o zaměstnání, se zvyšuje částka živobytí o 30 % částky rozdílu mezi životním minimem osoby³¹⁾ a existenčním minimem, a pokud se tato osoba prokazatelně snaží využít další možnosti zvýšení příjmu vlastní prací podle § 12 odst. 2, o dalších 20 % částky rozdílu mezi životním minimem osoby³¹⁾ a existenčním minimem.

§ 26

Hodnocení možnosti využití majetku

(1) Nárok na zvýšení částky živobytí o 30 % částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem mají

a) první 3 měsíce pobírání příspěvku na živobytí všechny osoby,

b) prvních 12 měsíců pobírání příspěvku na živobytí osoba po dobu, po kterou pobírá podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci a po dobu pobírání dávek nemocenského pojištění, pokud doba, s výjimkou doby pobírání nemocenského po uplynutí podpůrčí doby podle zvláštního právního předpisu¹⁵), nepřesahuje 12 měsíců po sobě jdoucích; doby pobírání těchto dávek se s výjimkou uvedenou v části věty před středníkem sčítají,

c) od čtvrtého měsíce pobírání příspěvku na živobytí osoba, která majetek

1. nemá,

2. má, ale nelze jej využít ke zvýšení příjmu,

3. má a využívá jej ke zvýšení příjmu.

(2) Pokud nedojde k využití nemovitého majetku do uplynutí 6 měsíců, za které pobírá osoba nebo společně s ní posuzovaná osoba příspěvek na živobytí, nejde-li o osobu uvedenou v odstavci 1 písm. b), má se za to, že jde o osobu uvedenou v § 3 odst. 1 písm. c).

(3) Pokud nedojde k využití movitého majetku do uplynutí 6 měsíců, za které pobírá osoba nebo společně s ní posuzovaná osoba příspěvek na živobytí, nejde-li o osobu uvedenou v odstavci 1 písm. b), má se za to, že jde o osobu uvedenou v § 3 odst. 1 písm. c).

§ 27

Hodnocení možnosti uplatnění nároků a pohledávek

(1) Nárok na zvýšení částky živobytí o 20 % částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem mají osoby, které

a) nemají nároky ani pohledávky,

b) prokazatelně všechny své nároky a pohledávky uplatnily.

(2) Pokud nedojde k řádnému uplatnění některého z nároků a pohledávek do uplynutí 6 měsíců, za které pobírá osoba nebo společně s ní posuzovaná osoba příspěvek na živobytí, má se za to, že jde o osobu uvedenou v § 3 odst. 1 písm. c).

§ 28

Hodnocení možnosti zvýšení příjmu u nezaopatřených dětí

Pokud není využíván majetek nezaopatřeného dítěte, přestože by mohl být ve prospěch společně posuzovaných osob využíván, nebo nejsou řádně uplatněny nároky a pohledávky tohoto dítěte, nezapočítává se příslušná částka zvýšení podle § 26 nebo 27 u ostatních společně posuzovaných osob. Při zjišťování možnosti zvýšení příjmu využitím majetku nebo nároků a pohledávek u nezaopatřených dětí je orgán pomoci v hmotné nouzi povinen spolupracovat s příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí³²).

§ 29

Zvýšení částky živobytí osoby z důvodu dietního stravování

Částka živobytí osoby se zvyšuje, pokud zdravotní stav osoby vyžaduje podle doporučení příslušného odborného lékaře zvýšené náklady na dietní stravování, měsíčně o částku, kterou pro jednotlivé typy diet stanoví prováděcí právní předpis. Prováděcí právní předpis dále stanoví odbornost lékaře, který je příslušný k potvrzení potřeby příslušného typu diety.

§ 30

Zvýšení částky živobytí osoby hledající zaměstnání

Částka živobytí osoby se zvyšuje o 300 Kč u osoby, která prokáže, že má zvýšené náklady spojené s hledáním zaměstnání, zejména náklady na dopravu, telefon a korespondenci.

§ 31

zrušen

§ 32

Část příspěvku na živobytí nahrazující neplacené výživné

(1) Je-li jednou ze společně posuzovaných osob nezaopatřené dítě, kterému není déle než 3 měsíce placeno soudem stanovené výživné, určuje se pro účely příspěvku na živobytí nejprve částka nahrazující neplacené výživné nebo jeho část, která bude poskytována jako součást příspěvku na živobytí. Výše části příspěvku na živobytí nahrazující neplacené výživné se stanoví ve výši soudem stanoveného výživného, nejvýše však ve výši rozdílu mezi příjmem dítěte a jeho životním minimem.

(2) V případě přijetí dlužného výživného je příjemce příspěvku na živobytí povinen vrátit orgánu pomoci v hmotné nouzi, který vyplatil příspěvek na živobytí, částky, které mu byly poskytnuty podle odstavce 1, a to až do výše přijatého dlužného výživného. Povinnosti podle věty první předchází možnost snížit o částku uvedenou ve větě první výši příspěvku na živobytí, na kterou vznikl nárok v následujícím období.

(3) Pro účely stanovení části příspěvku na živobytí nahrazující neplacené výživné se za příjem dítěte považuje poměrná část z úhrnu příjmů společně posuzovaných osob (§ 9 odst. 2).

Hlava II

Doplatek na bydlení

§ 33

Podmínky nároku na doplatek na bydlení

(1) Nárok na doplatek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, který užívá byt, jestliže by po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení byl

a) jeho příjem (§ 9 odst. 1) zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí nižší než částka živobytí osoby (§ 24), nebo

b) příjem společně posuzovaných osob (§ 9 odst. 1) zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí nižší než částka živobytí společně posuzovaných osob (§ 24).

(2) Za nájemce bytu se pro účely tohoto zákona považuje též nájemce obytné místnosti v zařízeních určených k trvalému bydlení podle zvláštního právního předpisu³³).

(3) Podmínkou nároku na doplatek na bydlení je získání nároku na příspěvek na živobytí a nárok na příspěvek na bydlení podle zvláštního právního předpisu¹²). Doplatek na bydlení lze přiznat, s přihlédnutím k jejím celkovým sociálním a majetkovým poměrům, také osobě, které příspěvek na živobytí nebyl přiznán z důvodu, že příjem osoby nebo společně posuzovaných osob přesáhl částku živobytí osoby nebo společně posuzovaných osob, ale nepřesáhl 1,3násobek částky živobytí osoby nebo společně posuzovaných osob. Nárok na doplatek na bydlení nevznikne, pokud osoba bez vážného důvodu odmítne možnost levnějšího přiměřeného bydlení, o které je povinna požádat obec, v níž má trvalý pobyt. Ustanovení věty třetí se nepoužije u osob starších 70 let a u osob obývajících byt zvláštního určení, byt v domech zvláštního určení a byt, na jehož úpravu byl poskytnut příspěvek podle zvláštního právního předpisu^{33a}), pokud je osobou nebo společně posuzovanou osobou, již byl tento příspěvek poskytnut, obýván. Obec, v níž má osoba trvalý pobyt, je pro tento účel povinna příslušnému orgánu pomoci v hmotné nouzi na jeho vyzvání sdělit, zda ji osoba o přidělení méně nákladného přiměřeného bydlení požádala, zda osobě nabídka takového bydlení ze strany obce učiněna byla a zda tato nabídka byla osobou akceptována.

(4) Není-li příspěvek na živobytí poskytován, činí částka živobytí osoby její existenční minimum. V případě, že je osoba společně posuzována s dalšími osobami (§ 2 odst. 1), činí jejich živobytí součet existenčních minim osob, které nejsou nezaopatřenými dětmi, a součet životních minim nezaopatřených dětí.

(5) V případech hodných zvláštního zřetele může orgán pomoci v hmotné nouzi určit, že za nájemce považuje pro účely doplatku na bydlení i osobu dlouhodobě užívající jinou než nájemní formu bydlení. Ustanovení odstavce 3 věty první a třetí a odstavce 8 v tomto případě neplatí.

(6) Nárok na doplatek na bydlení má bez splnění podmínek uvedených v odstavcích 1, 3 a 8 nezletilé nezaopatřené dítě, které je v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež nebo které žije v náhradní rodinné péči, na které přešlo vlastnictví nebo

nájem bytu a dítě nemá dostatečný příjem nebo majetek k úhradě odůvodněných nákladů na bydlení.

(7) Splňuje-li podmínky nároku na doplatek na bydlení více osob, náleží doplatek na bydlení jen jednou, a to osobě určené na základě dohody těchto osob. Nedohodnou-li se tyto osoby, určí orgán pomoci v hmotné nouzi, které z těchto osob se doplatek na bydlení přízná.

(8) Doplatek na bydlení lze poskytnout pouze tehdy, jestliže osoba užívá byt, jehož je vlastníkem nebo nájemcem, v obci, v níž je hlášena k pobytu podle zvláštních právních předpisů.

§ 34

(1) Do odůvodněných nákladů na bydlení se započítává

a) nájemné až do výše cílového nájemného a pravidelné úhrady za služby bezprostředně spojené s užíváním bytu, popřípadě obdobné náklady spojené s družstevní a vlastnickou formou bydlení; úhradou služeb bezprostředně spojených s užíváním bytu, případně obdobnou vlastnickou formou bydlení, se rozumí úhrada za ústřední (dálkové) vytápění a za dodávku teplé vody, za úklid společných prostor v domě, za užívání výtahu, za dodávku vody z vodovodů a vodáren, za odvádění odpadních vod kanalizacemi, za osvětlení společných prostor v domě, za odvoz tuhého komunálního odpadu, za vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou, popřípadě další prokazatelné a nezbytné služby související s bydlením, a

b) úhrada prokazatelné nezbytné spotřeby energií; úhradou prokazatelné nezbytné spotřeby energií se rozumí úhrada dodávky a spotřeby elektrické energie, plynu, případně výdaje na další druhy paliv, a to ve výši, která je v místě obvyklá.

(2) Výše cílového nájemného se stanoví v období do 31. prosince 2010 jako součin cílové hodnoty měsíčního nájemného platné pro daný kalendářní rok, stanovené podle zvláštního právního předpisu³⁴⁾, a podlahové plochy bytu.

(3) Výše úhrady za prokazatelnou nezbytnou spotřebu energií se stanoví jako průměrná cena za dodávku energií pro bytovou jednotku určité velikosti podle sdělení příslušných dodavatelů těchto energií, nejvýše však ve výši skutečných úhrad.

(4) V odůvodněných případech lze navýšit částky zjištěné podle odstavců 2 a 3 až o 10 %. Za odůvodněný případ se považuje zejména dlouhodobá nemoc osoby a vyšší spotřeba z důvodu těžkého zdravotního postižení.

(5) Nárok na výplatu doplatku na bydlení nevznikne v kalendářním měsíci, pokud průměrný měsíční příjem osoby nebo společně posuzovaných osob (§ 9 odst. 1) za 3 předcházející kalendářní měsíce byl vyšší než trojnásobek životního minima osoby nebo společně posuzovaných osob.

§ 35

Výše doplatku na bydlení

Výše doplatku na bydlení za kalendářní měsíc činí rozdíl mezi částkou odůvodněných nákladů na bydlení připadajících na kalendářní měsíc, sníženou o příspěvek na bydlení¹²⁾ náležející za předchozí kalendářní měsíc, a částkou, o kterou příjem

a) osoby (§ 9 odst. 1) zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí převyšuje částku živobytí osoby, nebo

b) osoby a společně posuzovaných osob (§ 9 odst. 1) zvýšený o vyplacený příspěvek na živobytí převyšuje částku živobytí společně posuzovaných osob.

Hlava III

Mimořádná okamžitá pomoc

§ 36

Podmínky nároku na mimořádnou okamžitou pomoc

(1) Nárok na mimořádnou okamžitou pomoc má

a) osoba uvedená v § 2 odst. 3,

b) osoba uvedená v § 2 odst. 4 a 5, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi,

c) osoba uvedená v § 2 odst. 6, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi.

(2) Pro účely poskytování mimořádné okamžité pomoci osobě uvedené v § 2 odst. 3, odst. 5 písm. a) a odst. 6 se tato osoba posuzuje bez společně posuzovaných osob. Mimořádnou okamžitou pomoc lze poskytnout pouze jedné z osob společně posuzovaných, jde-li o stav hmotné nouze podle § 2 odst. 4.

§ 37

Výše mimořádné okamžité pomoci

Výše mimořádné okamžité pomoci osobě uvedené

a) v § 2 odst. 3 se stanoví k doplnění příjmu do výše existenčního minima osoby, která není nezaopatřeným dítětem, a u nezaopatřeného dítěte do výše jeho životního minima,

b) v § 2 odst. 4 se stanoví s přihlédnutím k majetkovým poměrům a příjmové situaci osoby až do patnáctinásobku částky životního minima jednotlivce³⁵⁾,

c) v § 2 odst. 5 písm. a) se stanoví až do výše jednorázového výdaje,

d) v § 2 odst. 5 písm. b) se stanoví až do výše nákladů uvedených v § 2 odst. 5 písm. b), s tím, že součet dávek poskytnutých podle tohoto ustanovení nesmí v rámci kalendářního roku překročit desetinásobek životního minima jednotlivce³⁵),

e) v § 2 odst. 6 se stanoví jednorázově až do výše 1 000 Kč s ohledem na okamžité nezbytné potřeby; celková výše mimořádné okamžité pomoci se stanoví s přihlédnutím k úložnému a k prostředkům, které obdrží osoba při propuštění ze školského zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Součet dávek poskytnutých podle tohoto ustanovení nesmí v rámci jednoho kalendářního roku překročit čtyřnásobek životního minima jednotlivce³⁵).

ČÁST ČTVRTÁ

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ O DÁVKÁCH

§ 38

Nárok na dávku a její výplatu

(1) Nárok na příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem.

(2) Nárok na mimořádnou okamžitou pomoc vzniká dnem, kdy ji příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi přizná.

(3) Dávka, na kterou vzniká nárok splněním podmínek stanovených tímto zákonem (odstavec 1), náleží osobě ode dne, kdy splnila všechny podmínky nároku na dávku, nejdříve však od prvního dne měsíce, v němž bylo zahájeno řízení o přiznání dávky.

§ 39

Minimální výše příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení

Nedosahují-li příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení za kalendářní měsíc částky 50 Kč, náležejí v této částce.

§ 40

Příjemce a zvláštní příjemce

(1) Příjemcem dávky je ten, komu byla dávka přiznána.

(2) Orgán pomoci v hmotné nouzi ustanoví zvláštního příjemce vždy v případech, kdyby se výplatou dávky příjemci zřejmě nedosáhlo účelu, kterému má dávka sloužit, nebo kdyby tím byly poškozeny zájmy osob, v jejichž prospěch je příjemce dávky povinen dávku používat, nebo nemůže-li příjemce výplatu přijímat anebo kdyby hrozila ztráta bydlení příjemce a s ním společně posuzovaných osob. Orgán pomoci v hmotné nouzi může namísto příjemce uvedeného v odstavci 1 ustanovit zvláštního příjemce i z dalších vážných důvodů. Souhlas příjemce s ustanovením zvláštního příjemce se vyžaduje jen v případě, že příjemce nemůže výplatu přijímat; to neplatí, pokud příjemce vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nemůže podat vyjádření k ustanovení zvláštního příjemce.

(3) Příjemce a zvláštní příjemce jsou povinni dávku použít ve prospěch osoby nebo společně posuzovaných osob, kterým byla dávka přiznána.

(4) Zvláštní příjemce ustanovený příjemci, který nemůže výplatu přijímat, je povinen používat dávku podle pokynů příjemce.

(5) Orgán pomoci v hmotné nouzi může ustanovit zvláštním příjemcem jen fyzickou nebo právnickou osobu, která s ustanovením souhlasí.

§ 41

Souhlas se sdělováním údajů

Podmínkou nároku na výplatu dávky je písemný souhlas žadatele a společně s ním posuzovaných osob, jsou-li takové osoby, s tím, aby státní orgány, obce a kraje a jejich orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily orgánům pomoci v hmotné nouzi, pokud o dávce rozhodují, vyplácí ji nebo kontrolují, výši příjmu těchto osob, skutečnosti prokazující nezaopatřenost dítěte, zdravotní stav a další údaje nezbytné pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu. Je-li žadatelem o dávku občan členského státu Evropské unie, který je hlášen na území České republiky k pobytu podle zvláštního právního předpisu⁹⁾ po dobu delší než 3 měsíce, nebo jeho rodinný příslušník¹¹⁾, který je hlášen na území České republiky k pobytu podle zvláštního právního předpisu⁹⁾, je podmínkou nároku na dávku písemný souhlas s tím, aby příslušný orgán zjišťoval údaje rozhodné pro posouzení, zda je neodůvodnitelnou zátěží systému; to neplatí, má-li tento žadatel a společně s ním posuzované osoby v České republice trvalý pobyt.

§ 42

Formy poskytování dávek

(1) Příspěvek na živobytí se poskytuje v peněžní nebo věcné formě, popřípadě v obou těchto formách.

(2) Ve věcné formě se příspěvek na živobytí poskytne, pokud je zjevné, že by příjemce nevyužil dávku k účelu, ke kterému je určena. Pokud v průběhu poskytování peněžité formy dávky bude tato dávka používána k jinému účelu, než byla poskytnuta, postupuje se obdobně, a to i s využitím institutu zvláštního příjemce.

(3) Doplatek na bydlení se poskytuje v peněžní formě. Doplatek na bydlení lze použít bez souhlasu příjemce k přímé úhradě nájemného nebo služeb spojených s bydlením, a to tak, že plátce doplatku jej poukazuje pronajímateli nebo poskytovateli služeb.

(4) Mimořádná okamžitá pomoc se poskytuje v peněžní nebo věcné formě, popřípadě v obou těchto formách.

Výplata dávek

(1) Příspěvek na živobytí se vyplácí v kalendářním měsíci, na který náleží, v pravidelných měsíčních lhůtách určených plátcem příspěvku. Je-li zřejmé, že příjemce nedokáže s větší částkou finančních prostředků hospodařit, lze příspěvek na živobytí poskytovat týdně nebo denně.

(2) Doplatek na bydlení se vyplácí měsíčně po uplynutí kalendářního měsíce, za který náleží, nejpozději do konce následujícího kalendářního měsíce. Se souhlasem příjemce může být doplatek na bydlení, nepřesahuje-li jeho výše 100 Kč, vyplacen najednou po uplynutí delšího, nejdéle však ročního období.

(3) Mimořádná okamžitá pomoc se vyplatí bezodkladně.

(4) Dávka se vyplácí v české měně v hotovosti u plátce, poštovní poukázkou, převodem na účet určený žadatelem, formou poukázky na hmotnou pomoc v zařízení poskytujícím sociální služby, prostřednictvím poukázky opravňující k nákupu zboží ve stanovené hodnotě nebo poukázky na přímý odběr zboží ve stanovené hodnotě nebo prostřednictvím elektronického platebního prostředku, nebo přímou úhradou částek, k jejichž úhradě je příjemce nebo osoba společně posuzovaná v hmotné nouzi zavázána.

(5) Způsob výplaty určuje plátcé dávky tak, že bere v úvahu schopnosti a možnosti osoby v hmotné nouzi s dávkou v hmotné nouzi hospodařit a využít dávku k účelu, ke kterému je určena. Způsob výplaty

a) příspěvku na živobytí může určit plátcé dávky tak, že nejméně 35 % a nejvýše 65 % přiznané dávky bude poskytnuto ve formě poukázky opravňující k nákupu zboží ve stanovené hodnotě nebo prostřednictvím elektronického platebního prostředku,

b) mimořádné okamžité pomoci přiznané z důvodu uvedeného v § 2 odst. 3 může určit plátcé dávky tak, že nejméně 35 % a nejvýše 65 % přiznané dávky bude poskytnuto ve formě poukázky opravňující k nákupu zboží ve stanovené hodnotě,

c) mimořádné okamžité pomoci přiznané z důvodu uvedeného v § 2 odst. 5 určí plátcé dávky jako způsob výplaty přímou úhradou výdaje nebo nákladu, který je důvodem přiznání mimořádné okamžité pomoci, nebo prostřednictvím poukázky na přímý odběr zboží ve stanovené hodnotě; hotovostní způsob výplaty může u mimořádné okamžité pomoci přiznané z důvodu uvedeného v § 2 odst. 5 určit plátcé dávky pouze v případě, nelze-li využít těchto způsobů výplaty, nebo pokud plátcé dávky dospěje v odůvodněném případě k závěru, že je důvodné poskytnutí dávky hotovostním způsobem.

(6) Dojde-li v době, ve které je vyplácen příspěvek na živobytí nebo mimořádná okamžitá pomoc, která není jednorázová, ke změně místa, kde je příjemce dávky hlášen k pobytu, zastaví plátcé dávky, který byl před touto změnou k výplatě dávky příslušný, výplatu dávky, a to nejpozději do konce kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž se o změně pobytu příjemce dozvěděl. Plátcé dávky uvedený ve větě první předá orgánu pomoci v hmotné nouzi příslušnému podle místa pobytu příjemce kopie podkladů, na jejichž základě

byla dávka přiznána. Plátce dávky vyplácí dávku od měsíční splátky následující po měsíci, v němž byla výplata dávky zastavena.

Změna skutečností rozhodných pro nárok na dávku a její výši

§ 44

(1) Změní-li se skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku nebo její výplatu tak, že nárok na dávku nebo na její výplatu zanikne, dávka se odejme nebo její výplata zastaví od prvního dne následujícího po období, za které již byla poslední výplata dávky provedena.

(2) Změní-li se skutečnosti rozhodné pro výši dávky tak, že dávka má být zvýšena, provede se zvýšení dávky od prvního dne kalendářního měsíce, ve kterém tato změna nastala.

(3) Změní-li se skutečnosti rozhodné pro výši dávky tak, že dávka má být snížena, provede se snížení dávky od prvního dne kalendářního měsíce následujícího po období, za které již byla dávka v původní výši vyplacena.

(4) Změní-li se v průběhu pobírání dávky výše příjmů, posoudí se znovu nárok na dávku, a to tak, že se posoudí nový měsíční průměrný příjem ze 3 kalendářních měsíců, a to z příjmu v měsíci, v němž došlo ke změně výše příjmu, a z příjmu ve dvou předcházejících kalendářních měsících. Nedosáhne-li změna nově zjištěného průměrného příjmu výše 100 Kč, výše vyplácené dávky se nemění.

(5) Změní-li se v období, na něž byla dávka přiznána, okruh společně posuzovaných osob nebo jiné skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku nebo její výši, posoudí se nově nárok na dávku a její výši ke dni, ke kterému k takové změně došlo.

(6) Výše dávek se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

(7) Došlo-li k novému posouzení nároku na dávku nebo její výši, dávka se

a) přizná, vyplatí nebo se její výše zvýší, a to zpětně nejvýše za 3 měsíce ode dne, kdy orgán rozhodující o dávce zjistil, že je třeba nově nárok na dávku nebo její výši posoudit, nebo kdy příjemce nebo žadatel o přiznání dávky, její výplatu nebo zvýšení požádá, nebo

b) odejme, její výplata se zastaví nebo se její výše sníží, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byla dávka vyplacena.

§ 45

(1) Dávka neprávem

a) přiznaná v nižší částce, než v jaké náleží,

b) nevyplácená nebo vyplácená v nižší částce, než v jaké náleží,

c) odepřená, nebo

d) přiznaná od pozdějšího data, než od jakého náleží,

se přizná nebo zvýší, a to ode dne, od něhož dávka nebo její zvýšení náleží, nejvýše však 3 roky zpětně ode dne, kdy orgán rozhodující o dávkách tuto skutečnost zjistil, nebo ode dne, kdy o zvýšení dávky nebo o přiznání dávky příjemce nebo žadatel požádal.

(2) Dávka neprávem

a) přiznaná,

b) vyplácená, nebo

c) vyplácená ve vyšší částce, než v jaké náleží,

se odejme nebo se její výplata zastaví nebo sníží, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byla vyplacena. Ustanovení o odpovědnosti příjemce a společně posuzovaných osob za přeplatek tím není dotčeno.

§ 46

Přechod nároku na dávky při úmrtí žadatele nebo příjemce

(1) Zemře-li žadatel o dávku před vydáním rozhodnutí o této žádosti, stává se účastníkem řízení o dávce osoba, která je nejstarší z osob společně posuzovaných se žadatelem podle § 2 odst. 1, nedohodnou-li se společně posuzované osoby jinak.

(2) Byla-li dávka přiznána před smrtí příjemce, vyplatí se splatné částky, které nebyly vyplaceny do dne smrti příjemce, osobě, která je nejstarší z osob společně posuzovaných s příjemcem podle § 2 odst. 1, nedohodnou-li se společně posuzované osoby jinak.

(3) Nároky na dávky nejsou předmětem dědictví.

(4) Není-li osob společně posuzovaných podle § 2 odst. 1 se zemřelým příjemcem nebo žadatelem, nárok na dávku nebo její výplatu zaniká.

§ 47

Zánik nároku na dávku, zánik nároku na výplatu dávky

(1) Nárok na dávku nezaniká uplynutím času, není-li tímto zákonem stanoveno jinak.

(2) Nárok na výplatu dávky nebo její části zaniká, není-li tímto zákonem stanoveno jinak, uplynutím 3 let ode dne, za který dávka nebo její část náleží. Uvedená lhůta neplyne po dobu řízení o dávce a po dobu, po kterou osobě, která musí mít opatrovníka, nebyl opatrovník ustanoven.

(3) Je-li příjemce nebo společně posuzovaná osoba ve výkonu zabezpečovací detence, ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, stává se osobou uvedenou v § 3 odst. 1 písm. f) ode dne následujícího po uplynutí prvního kalendářního měsíce výkonu zabezpečovací detence, vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody. Navazuje-li na dobu vazby doba výkonu

restu odnětí svobody, obě doby se pro stanovení kalendářního měsíce podle věty první sčítají; to platí obdobně, jde-li o dobu výkonu zabezpečovací detence.

§ 48

Postoupení a srážky

- (1) Nároky na dávky nemohou být postoupeny.
- (2) Nároky na dávky nelze dát do zástavy.
- (3) Dávky nemohou být předmětem dohody o srážkách.
- (4) Dávky nepodléhají výkonu rozhodnutí.

§ 49

Povinnosti a odpovědnost žadatele, příjemce dávky a osoby společně posuzované

- (1) Žadatel o dávku, příjemce i společně posuzované osoby jsou povinni

a) osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, na její výši nebo výplatu, dát písemně souhlas k ověření těchto skutečností a na výzvu se osobně dostavit k příslušnému orgánu pomoci v hmotné nouzi, nebrání-li tomu těžko překonatelné překážky, zejména zdravotní stav,

b) podrobit se vyšetření zdravotního stavu pro účely posouzení invalidity třetího stupně nebo posouzení, zda si nemůže zvýšit příjem vlastní prací vzhledem ke svému zdravotnímu stavu, lékařem plnicím úkoly okresní správy sociálního zabezpečení, popřípadě lékařem určeným Českou správou sociálního zabezpečení, vyšetření zdravotního stavu ve zdravotnickém zařízení určeném okresní správou sociálního zabezpečení anebo jinému odbornému vyšetření, předložit určenému zdravotnickému zařízení lékařské nálezy ošetřujících lékařů, které jim byly vydány, sdělit a doložit další údaje, které jsou významné pro vypracování posudku, nebo poskytnout jinou součinnost, která je potřebná k vypracování posudku, jsou-li k tomu okresní správou sociálního zabezpečení vyzváni, a to ve lhůtě, kterou okresní správa sociálního zabezpečení určí²⁹).

- (2) Příjemce dávky je povinen

a) písemně oznámit orgánu pomoci v hmotné nouzi změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu, a to do 8 dnů ode dne, kdy se o těchto skutečnostech dozvěděl,

b) vyhovět výzvě orgánu pomoci v hmotné nouzi, aby osvědčil skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu, a to ve lhůtě do 8 dnů ode dne doručení výzvy, neurčil-li orgán pomoci v hmotné nouzi delší lhůtu.

- (3) Osoba společně posuzovaná je povinna v souvislosti s řízením o dávce

a) osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, její výši nebo výplatu,

b) písemně ohlásit orgánu pomoci v hmotné nouzi změny ve skutečnostech, které osvědčila podle písmene a),

c) udělit písemný souhlas podle § 41.

(4) Osoba společně posuzovaná je povinna splnit povinnosti uvedené v odstavci 3 písm. a) a c) na požádání příjemce. Pokud osoba společně posuzovaná odmítne splnit povinnosti uvedené v odstavci 3 písm. a) a c), je orgán pomoci v hmotné nouzi povinen vyzvat společně posuzovanou osobu, aby tyto povinnosti splnila do 8 dnů ode dne vyzvání; orgán pomoci v hmotné nouzi může s osobou společně posuzovanou dohodnout pro splnění uvedených povinností dobu delší než 8 dnů. Povinnost uloženou v odstavci 3 písm. b) je osoba společně posuzovaná povinna splnit do 8 dnů ode dne, kdy ke změně skutečností došlo.

(5) Nesplní-li osoba uvedená v odstavcích 1 až 4 ve lhůtě stanovené příslušným orgánem povinnosti uvedené v odstavcích 1 až 4, může být po předchozím upozornění žádost o dávku zamítnuta, výplata dávky zastavena, nebo dávka odejmuta.

(6) Orgán pomoci v hmotné nouzi, který o dávce rozhoduje nebo ji vyplácí, nebo krajský úřad v případě, že jsou příslušní k rozhodování ve věcech hmotné nouze, mohou žadatel, příjemci nebo společně posuzované osobě uložit pořádkovou pokutu až do 10 000 Kč za porušení povinností uvedených v odstavcích 1 až 4. Pokutu nelze uložit, jestliže příjemci nebo společně posuzované osobě vznikla pro nesplnění uvedených povinností povinnost uhradit přeplatek na dávce. Pro vybírání a vymáhání pokut platí § 59 odst. 5 a 6 obdobně.

(§ 50 vynechán)

§ 51

Přeplatky

(1) Jestliže příjemce dávky přijímal dávku, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že tato dávka byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, nebo jestliže dávka byla přiznána nebo její výše stanovena na základě nepravdivých, neúplných nebo zkreslených údajů, sdělených příjemcem, je povinen částky neprávem přijaté vrátit.

(2) Jestliže osoba společně posuzovaná s příjemcem dávky způsobila, že dávka byla poskytována neprávem, ačkoliv to musela z okolností předpokládat, je povinna neoprávněně poskytnuté částky vrátit.

(3) Jestliže přeplatek na dávce způsobily osoby uvedené v odstavcích 1 a 2 společně, odpovídají orgánu pomoci v hmotné nouzi, který dávku vyplatil, za vrácení přeplatku na dávce společně a nerozdílně.

(4) Povinnost vrátit přeplatek nevzniká, jestliže tento přeplatek nepřesahuje částku 100 Kč u jednoho druhu dávky.

(5) O povinnosti vrátit dávku nebo její část podle odstavců 1 až 3 rozhoduje orgán pomoci v hmotné nouzi, který dávku vyplácí nebo naposledy vyplácel. Částky neprávem přijaté mohou být sráženy též z běžně vyplácené nebo později přiznané dávky; ustanovení § 279 občanského

soudního řádu se použije obdobně. Ustanovení o nepostižitelnosti dávky exekucí v tomto případě neplatí.

(6) Povinnost vrátit dávku poskytnutou neprávem nebo v nesprávné výši zaniká uplynutím 3 let ode dne, kdy byla dávka vyplacena. Tato lhůta neplyne po dobu řízení o opravném prostředku nebo o žalobě proti rozhodnutí o povinnosti vrátit přeplatek, po dobu řízení o výkonu rozhodnutí a jeho provádění a po dobu, kdy jsou na úhradu přeplatku prováděny srážky z dávky nebo jiného příjmu.

(§§ 52-56 vynechány)

Správní delikty

§ 57

(1) Zaměstnanec uvedený v § 55 odst. 1 se dopustí přestupku tím, že poruší povinnost zachovávat mlčenlivost podle § 55 odst. 1.

(2) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že na výzvu podle § 50 odst. 1 nesdělí údaje rozhodné pro nárok na dávku, její výši a výplatu.

(3) Za přestupek podle odstavců 1 a 2 lze uložit pokutu do 10 000 Kč.

§ 58

(1) Právnícká osoba se dopustí správního deliktu tím, že na výzvu podle § 50 odst. 1 nesdělí údaje rozhodné pro nárok na dávku, její výši a výplatu.

(2) Za správní delikt podle odstavce 1 se uloží pokuta do 20 000 Kč.

§ 59

(1) Právnícká osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.

(2) Při určení výše pokuty právnícké osobě se přihlédne k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl spáchán.

(3) Přestupky uvedené v § 57 odst. 2 a správní delikty uvedené v § 58 odst. 1 projednávají příslušné orgány pomoci v hmotné nouzi, na jejichž výzvu nebyla povinnost splněna.

(4) Odpovědnost právnícké osoby za správní delikt zaniká, jestliže správní orgán o něm nezačal řízení do 1 roku ode dne, kdy se o něm dověděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl spáchán.

(5) Pokuty vybírá a vymáhá orgán pomoci v hmotné nouzi, který je uložil.

(6) Příjem z pokut je příjmem rozpočtu, ze kterého je hrazena činnost orgánu, který pokutu uložil.

ČÁST PÁTÁ
ORGANIZACE A ŘÍZENÍ

(§§ 60-65 vynechány)

Hlava III

Řízení

§ 66

Použití správního řádu

V řízení podle tohoto zákona se postupuje podle správního řádu, pokud tento zákon nestanoví jinak.

§ 67

Místní příslušnost

(1) Místní příslušnost pověřeného obecního úřadu se řídí

a) místem, kde je žadatel o dávku hlášen k trvalému pobytu podle zvláštních právních předpisů⁷⁾,

b) není-li žadatel hlášen podle písmene a), pak jiným místem, kde je hlášen podle zvláštního právního předpisu⁹⁾,

c) není-li žadatel hlášen podle písmene a) ani b), pak místem, kde je zaměstnán,

d) není-li žadatel hlášen podle písmene a) ani b), ani není na území České republiky zaměstnán, místem, kde na území České republiky bydlí, pokud tento zákon nestanoví jinak.

(2) Místní příslušnost pověřeného obecního úřadu při postupu podle § 61 odst. 1 písm. c) a d) se řídí místem pobytu⁹⁾ osoby uvedené v § 61 odst. 1 písm. c).

(3) Místní příslušnost pověřeného obecního úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností při řízení o mimořádnou okamžitou pomoc se řídí místem, kde je osoba hlášena k trvalému pobytu. Jestliže však k situaci, která vyžaduje poskytnutí mimořádné okamžité pomoci, došlo mimo správní obvod pověřeného obecního úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností, v němž je osoba hlášena k pobytu, je místně příslušným ten pověřený obecní úřad nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož správním obvodu k této situaci došlo.

§ 68

Účastníci řízení

Osoby společně posuzované se žadatelem o dávku nebo jejím příjemcem (§ 2 odst. 1) jsou účastníky řízení o dávkách, jen jde-li o řízení o přeplatku na dávce.

§ 69

Zahájení řízení

(1) Řízení o přiznání dávky se zahajuje na základě písemné žádosti osoby, není-li dále stanoveno jinak (§ 70), podané příslušnému orgánu pomoci v hmotné nouzi na tiskopisu předepsaném ministerstvem.

(2) Řízení o změně výše již přiznané dávky nebo o jejím odnětí nebo o zastavení její výplaty se zahajuje na návrh příjemce, zvláštního příjemce, osoby společně posuzované nebo z moci úřední.

§ 70

Zastupování

(1) Je-li nezletilá oprávněná osoba svěřena na základě rozhodnutí příslušného orgánu do péče jiné fyzické osoby, je oprávněna uplatnit nárok nezletilé oprávněné osoby a zastupuje ji v řízení o dávkách namísto zákonného zástupce tato fyzická osoba.

(2) Je-li nezletilá oprávněná osoba v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež, je oprávněna uplatnit nárok nezletilé oprávněné osoby a zastupuje tuto osobu v řízení o dávkách tento ústav v případě, že zákonný zástupce nepožádal o dávku nejpozději do 2 měsíců ode dne, kdy mu byla zaslána písemná výzva pověřeného obecního úřadu, aby o dávku pro nezletilou osobu požádal, nebo v případě, kdy pobyt zákonného zástupce není znám.

§ 71

Podání a jiné úkony

Je-li podle tohoto zákona pro podání nebo jiný úkon předepsán tiskopis, lze podání nebo jiný úkon učinit též

a) se souhlasem orgánu příslušného k řízení o dávkách na počítačové sestavě, která má údaje, obsah i uspořádání údajů shodné s předepsaným tiskopisem,

b) v elektronické podobě elektronicky podepsané podle zvláštního právního předpisu⁵⁰⁾, pokud ministerstvo zveřejnilo příslušný tiskopis v elektronické podobě.

Náležitosti žádosti

(1) Žádost o dávku obsahuje

a) jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, rodné číslo žadatele, rodinný stav a adresu místa trvalého pobytu žadatele,

b) skutečnosti prokazující nezaopatřenost dítěte, je-li to pro nárok na dávku nebo její výši potřebné,

c) souhlas žadatele podle § 41,

d) určení, jakým způsobem by měla být dávka vyplácena, popřípadě vyplácena.

(2) Žádost o dávku dále obsahuje, posuzují-li se pro nárok na dávku spolu s žadatelem společně posuzované osoby,

a) údaje o tom, kdo je společně posuzovanou osobou,

b) jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, rodná čísla společně posuzovaných osob, rodinný stav a adresu místa jejich trvalého pobytu,

c) souhlas společně s ním posuzovaných osob podle § 41.

(3) K žádosti o příspěvek na živobytí musí být dále přiloženy tyto doklady:

a) doklady o výši příjmu žadatele a společně s ním posuzovaných osob v rozhodném období,

b) doklad o výši nájemného a o výši pravidelných úhrad za služby bezprostředně spojené s užíváním bytu, popřípadě o výši obdobných nákladů spojených s vlastnickou formou bydlení,

c) doklad o výši úhrady za dodávku elektrické energie a plynu, případně dalších druhů paliv,

d) doporučení odborného lékaře o nutnosti dietního stravování,

e) prohlášení o plnění soudem stanovené vyživovací povinnosti vůči nezletilému dítěti, případně o výši dluhu na výživném.

(4) K žádosti o doplatek na bydlení musí být dále přiloženy tyto doklady:

a) doklad o tom, že byt je užíván na základě nájemní smlouvy nebo na základě vlastnictví k nemovitosti a doklad o podlahové ploše bytu,

b) doklad o tom, že žadatel pobírá příspěvek na bydlení, popřípadě sdělení, že na příspěvek na bydlení nevzniká žadateli nárok (§ 33 odst. 2),

c) doklad o výši nájemného a o výši pravidelných úhrad za služby bezprostředně spojené s užíváním bytu, popřípadě o výši obdobných nákladů spojených s vlastnickou formou bydlení,

d) doklad o výši úhrady za dodávku elektrické energie a plynu, případně dalších druhů paliv,

e) doklad prokazující zdravotní stav žadatele, jestliže je žádáno zvýšení podle § 34 odst. 4,

f) doklady prokazující osiřelost dítěte a skutečnost, že jde o dítě žijící v náhradní rodinné péči nebo v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež, a doklad prokazující přechod nájmu bytu, jde-li o žádost osiřelého dítěte; ustanovení odstavce 1 písm. c) v tomto případě neplatí.

(5) Žádost o mimořádnou okamžitou pomoc dále obsahuje stručný popis vážné mimořádné události s uvedením účelu, ke kterému má být mimořádná okamžitá pomoc použita, jde-li o žádost osoby uvedené v § 2 odst. 4, nebo stručný popis okamžité (aktuální) životní situace, jde-li o žádost osoby uvedené v § 2 odst. 6.

(6) Lze-li skutečnosti uvedené v odstavcích 1 až 4 ověřit z rozhodnutí příslušných orgánů⁵¹) nebo z jiných dokladů, nevyžaduje se přiložení potvrzení.

(7) Je-li žadatelem nebo osobou společně posuzovanou osoba, které nebylo přiděleno rodné číslo, uvede tato osoba číslo dokladu opravňujícího osobu k pobytu na území České republiky.

§ 73

Důkazní prostředky

V řízení o dávkách lze použít k důkazu též záznamy na technických nosičích dat, mikrografické záznamy, tištěné produkty optického archivačního systému a tištěné nebo fotografické produkty jiné výpočetní techniky místo originálu listiny, podle jehož obsahu byly pořízeny, pokud z povahy věci nevyplývá, že je třeba předložit originál nebo úředně ověřený opis listiny.

§ 74

Vyjádření k podkladům pro rozhodnutí

Povinnost správního orgánu dát účastníku řízení před vydáním rozhodnutí možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí neplatí, jedná-li se pouze o podklady, které správnímu orgánu předložil tento účastník řízení, nebo o údaje, k jejichž sdělení dal písemný souhlas (§ 41).

§ 75

Vydávání rozhodnutí

Rozhodnutí se vydává jen v případě, že

a) dávka nebyla přiznána,

b) dávka byla odejmuta,

- c) dávka byla snížena,
- d) výplata dávky byla zastavena,
- e) jde o přeplatek na dávce,
- f) jde o rozhodnutí podle § 16 odst. 6,
- g) jde o rozhodnutí podle § 76 odst. 3,
- h) jde o rozhodnutí o ustanovení zvláštního příjemce (§ 40 odst. 2),
- i) jde o rozhodnutí podle § 54 odst. 1.

§ 76

Oznámení a námitky

(1) Rozhoduje-li orgán pomoci v hmotné nouzi o dávce v případech, kdy se nevydává rozhodnutí, je povinen žadateli doručit písemné oznámení o dávce a její výši. Písemné oznámení o dávce se nedoručuje do vlastních rukou.

(2) Proti postupu uvedenému v odstavci 1 lze uplatnit do 15 dnů ode dne výplaty první splátky dávky po jejím přiznání nebo ode dne výplaty dávky po jejím přiznání námitky.

(3) Námitky se podávají písemně u příslušného orgánu pomoci v hmotné nouzi, který dávku přiznal. Orgán pomoci v hmotné nouzi vydá do 30 dnů ode dne, kdy mu námitky došly, rozhodnutí o dávce.

§ 77

Opravné prostředky

(1) Rozhodnutí vydaná podle tohoto zákona ve správním řízení

a) pověřenými obecními úřady,

b) obecními úřady obcí s rozšířenou působností přezkoumává v odvolacím řízení krajský úřad.

(2) Odvolání proti rozhodnutí vydanému podle tohoto zákona nemá odkladný účinek.

§ 78

Výkon rozhodnutí

(1) Správní rozhodnutí vydaná orgány pomoci v hmotné nouzi vykonávají tyto orgány, pokud není podán návrh na soudní výkon rozhodnutí.

(2) Výkon rozhodnutí provádí ten orgán pomoci v hmotné nouzi, který vydal rozhodnutí v prvním stupni řízení.

§ 79

Náklady řízení

(1) Náklady řízení o příspěvku na živobytí, mimořádné okamžité pomoci a doplatku na bydlení nese stát.

(2) Orgány pomoci v hmotné nouzi nemají nárok na náhradu nákladů vzniklých v řízení o dávkách.

(§§ 80-82 vynechány)

§ 83

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2007.

Zaorálek v. r.

Klaus v. r.

Paroubek v. r.

1) Čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

2) Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu., pokud tento zákon nestanoví jinak.

3) § 25 odst. 5 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

4) § 120 zákona č. 435/2004 Sb.

5) Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

5a) § 48 až 51 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

5b) § 52 zákona č. 108/2006 Sb.

5c) § 24 odst. 1 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů.

§ 25 a 31 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

6) § 7 odst. 1 písm. c) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění zákona č. 112/2006 Sb.

7) Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.

7a) Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

8) Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů.

9) Zákon č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

10) Čl. 7 nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství.

10) Nařízení Komise (EHS) č. 1251/70 ze dne 29. června 1970 o právu pracovníků zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání v tomto státě.

11) § 15a zákona č. 326/1999 Sb., ve znění zákona č. 217/2002 Sb.

11a) § 42c zákona č. 326/1999 Sb., ve znění zákona č. 161/2006 Sb.

12) § 24 a 25 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

13) § 4 odst. 6 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

14) § 6 odst. 1 a 10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

14a) Například § 192 zákoníku práce.

15) Zákon o nemocenském pojištění.

16) § 7 a 8 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.

17) § 20, 36 a násl. zákona č. 117/1995 Sb.

17a) § 21 a 24 zákona č. 108/2006 Sb.

18) Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

19) Vyhláška č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

20) Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů.

21) Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších předpisů.

21a) § 33 odst. 2 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

- 22) § 321 a 322 občanského soudního řádu.
- 23) Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů.
- 24) Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- 25) § 12 zákona č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- 26) § 33 odst. 1 zákona č. 435/2004 Sb.
- 27) § 116 občanského zákoníku.
- 28) § 106 odst. 3 zákona č. 326/1999 Sb., ve znění zákona č. 112/2006 Sb.
- 29) § 8 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.
- 30) § 11 a násl. zákona č. 117/1995 Sb.
- 31) § 2 nebo 3 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.
- 32) § 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.
- 33) § 717 občanského zákoníku.
- 33a) § 34 vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.
- 34) Zákon č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného z bytu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- 35) § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.
- 36) Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- 37) Zákon č. 133/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- 38) Zákon č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- 39) § 13b zákona č. 133/2000 Sb., ve znění zákona č. 53/2004 Sb.
- 39a) Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- 40) Například § 128 občanského soudního řádu, § 8 trestního řádu. nebo tento zákon

41) § 3 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. a obecním úřadům údaje potřebné pro rozhodování o dávkách nemocenského pojištění, důchodového pojištění a o dalších sociálních dávkách

42) Zákon č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

43) § 1 zákona č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, ve znění pozdějších předpisů.

44) § 1 zákona č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky.

44) Zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů.

45) § 7 zákona č. 435/2004 Sb. údaje potřebné pro nároky vyplývající z právních předpisů o zaměstnanosti

46) § 12 trestního řádu.

47) § 3 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

48) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 383/2005 Sb.

49) Například zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů.

49a) § 106 odst. 4 zákona č. 326/1999 Sb., ve znění zákona č. 379/2007 Sb.

50) Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů.

51) Například § 8 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb.